

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ІСТОРИЧНИХ ДЕТЕКТИВІВ МАГОЖАТИ КОХАНОВИЧ

Чорний І. В.

*доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри українознавства
факультету № 2*

*Харківського національного університету внутрішніх справ
м. Харків, Україна*

У царині сучасного польського історичного детективу (*crimīnal retro*) плідно працюють не тільки чоловіки, але й досить велика кількість жінок: Юлія Гамброт, Катажина Зисковська, Іда Змеєвська, Катажина Квятковська, Аліція Міницька, Джоанна Свехлович, Надя Шагдай та ін. Великим успіхом серед читачів користуються й романи краківської авторки Магожати Коханович, яка створила цикл історико-кримінальних романів, головним героєм яких є загадковий сищик Вітольд Корчинський. Наразі до циклу входить чотири романи: «Ліхтарі померлих» (2011), «Розшукувана» (2013), «Крок у темряву» (2019) та «А може завтра не прийде» (2021). Дія циклу відбувається у Кракові на межі XIX-XX століть.

Книги Магожати Коханович помітно випадають з ряду «жіночого» ретродетективу, зокрема польського «криміналу ретро». Насамперед тим, що головним героєм твору виступає не жінка, а чоловік. Жіночі персонажі також є, проте вони є другорядними, знаходяться на периферії сюжету. По-друге, у романах Коханович практично відсутня любовно-сентиментальна лінія, що є пануючою в традиційних «жіночих» детективах. Головна героїня циклу Емілія Горновська знаходиться ще на стадії пошуку обранця і поки що їй у цьому не дуже щастить. Єдине, що споріднює романи про Вітольда Корчинського з творами колежанок Коханович по цеху, так це відсутність акцентів на проявах насилля. Знущання злодіїв-убивць над своїми жертвами авторка роману показує дуже цютливо і обережно, щоб не вразити чутливі натури читацької аудиторії.

До особливостей поетики циклу можна додати й те, що Коханович не дуже піклується щодо відтворення місцевого колориту. Краків початку XX століття показано досить стисло, без зайвих подробиць, які б переобтяжували сюжет, уповільнюючи його стрімкий рух. Щоправда, це показово переважно для перших книжок письменниці. Вже у другому і особливо у третьому романі частка історичних

замальовок зростає. Так, у «Кроці у темряву» є багато описів, які стосуються життя та побуту єврейської громади Кракова початку ХХ ст. З'являються описи тогочасних пам'яток краківської архітектури, паркових ансамблів тощо.

Головного героя циклу Вітольда Корчинського показано в розвитку. У першому романі в змалюванні його відчувається сильний вплив образу акунінського Ераста Фандоріна. Корчинський також пережив особисту драму (серійний злодій вбив вагітну дружину Вітольда), він оповитий романтичним флером таємниці, що наближає його також до героїв детективних новел кінця ХІХ – початку ХХ століть (Рокамболя, Арсена Люпена та ін.). Вже у «Розшукуванні» дещо змінюється як трактування головного героя, так і поетика оповіді. Корчинський втрачає серпанок таємничості, отримуючи кілька звичайних людських слабкостей на кшталт пристрасності до картярства та до міцних напоїв. Стає помітною різниця з акунінським героєм, насамперед, у тім, що на відміну від Ераста Петровича в грі Вітольду не щастить і він вимушений братися за ті справи, які йому не до серця. Герой Магожати Коханович сповнений типового польського романтизму, лицарства, готовності жертвовно служити Прекрасній Дамі (Емілії Горновській, Гражині Добруцькій). На зміну жорсткому, хоч і не зовсім кривавому трилеру з елементами нуару приходить більш спокійне й традиційне детективне розслідування. Авторка спробувала було намітити у «Розшукуванні» близьку до трилера сюжетну лінію, проте розв'язка її не співпадає з жанровою схемою трилера.

Натомість «Крок у темряву» є вдалою спробою Коханович створити саме трилер. Похмуро забарвлений сюжет, стрижнем якого стає історія кривавого й винахідливого маніяка, обтяжено інтертекстуальними запозиченнями з легенди про міфічне чудовисько Голема, за переказами виліпленого празьким мудрецем Львом Бен Бецалелем для захисту євреїв. Практично до самого кінця твору героєві не вдається розпізнати, хто з двох підозрюваних є справжнім злодієм. Помітно посилюється роль любовно-сентиментальної лінії, яка все одно не стає головною як у більшості творів «жіночого» детективу.

Таким чином, ознайомившись з творчим доробком Магожати Коханович, ми бачимо, що сучасний польський *krzyminał retro* репрезентовано багатьма варіаціями, включно й «жіночої» прози, яка не є однорідною і не вписується у сталі схеми і уявлення. Проблемою для подальших досліджень у цьому напрямі може стати порівняння творчих манер М. Коханович та Марилі Шимічкової з виокремленням суто гендерних аспектів.